

N:o 272.

Af herr **P. Nilsson** i Bonarp, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m.*

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 88 ingår i § 5 af förslaget till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde den bestämmelsen, att »de till statsverket indragna afgifter skola under loppet af trettio ecklesiastikår, räknade för hvarje pastorat från och med det år, då indragningen där vidtager, afskrifvas».

I öfverensstämmelse med hvad en medlem af prästlöneregleringskommittén — herr S. O. Nylander — och åtskilliga af de myndigheter, som yttrat sig i ärendet uttalat, finner jag den tid, som enligt det nu framlagda förslaget skulle förflyta, innan den på jordbruket hvilande särskilda skattebördan för prästerskapets aflöning varder på ett rättvisare sätt fördelad mellan jordbruket och öfriga näringsgrenar, allt för långt utsträckt. Såsom framgår af departementschefens yttrande till det lagförslaget bifogade statsrådsprotokollet (sid. 222), skulle den senast fastställda löne-regleringen först år 1942 förfalla, hvadan den uteslutande på jordbruket hvilande tionden först år 1972 skulle vara fullständigt afskrifven. Visserligen kan det ha sina fördelar att »skynda långsamt», då det gäller omläggning af våra beskattningsgrunder eller andra samhällsreformer; men att i detta afseende vidtaga en omläggning, som först efter 64 år skulle vara fullständigt genomförd, det förefaller mig i alla fall vara en väl långt drifven försiktighet.

Rättvisa och billighet torde vara de förnämsta principer staten har att taga hänsyn till och göra gällande vid skattebördornas fördelning. I forna tider var ju på landsbygden jordbruket den enda näring, som i fråga om prästernas aflöning såväl som i fråga om andra utskylder ägde någon bär-

kraft såsom skatteobjekt, och att jordbruket i den tiden fick bära hela bördan, kan ju både förklaras och försvaras. Nu äro ju dock förhållandena helt annorlunda. I de flesta församlingar hafva nya näringsgrenar upp-vuxit, på hvilka en del af skattebördan kunnat läggas. Så har ju ock skett i de flesta fall. Men i fråga om prästerskapets aflöning utgå ännu på landsbygden nära tre fjärdedelar af hela församlingsbidraget från jordbruksfastighetens (18 procent utgöres af personliga afgifter — se sid. 59 i Kungl. Maj:ts proposition n:o 88) och uppmätt efter fyrktalet var jordbruksfastighetens belastning nära tolf gånger så stor som de öfriga beskattningsföremålen tillhopa (se sid. 63 i samma proposition), eller i medeltal för riket (städer och landsbygd) 27,09 öre per fyrk för jordbruksfastighet mot 2,33 öre per fyrk för annan fastighet och för inkomst. Att Riksdagen för att afskaffa denna numera alldeles orimliga och orättvisa börda från jordbruket skulle tillgripa en utjämningstid af 64 år, kan ej annat än förefalla oegentligt.

Då en annan på jordbruket hvilande tunga, kronotionen, aflyftades, skedde detta dels genom nedsättning och dels genom afskrifning under en tidrymd af 19 år. Prästerskapets tionde är ju af samma natur som kronotionen och af samma grunder tillkommen. Jag kan därför icke förstå, hvarför det skulle behövas 64 år för den ena tiondeartens afskrifning, då det ej behöfdes mer än 19 för den andra — isynnerhet då förslaget om den förras afskrifning ej framkommit till Riksdagen förr än 3 år efter den senares fullständiga upphörande.

Ännu enklare gick det till, då den från de forna danska landskapen Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän samt af vissa hemman i Älfsborgs län utgående kyrkotionen afskrefs. 1898 års Riksdag beslöt helt enkelt, att ifrågavarande kyrkotionde skulle från och med år 1900 upphöra att af de tiondeskyldiga utgöras.

I den skrifvelse (n:o 122) som 1898 års Riksdag aflät till Konungen i ärendet heter det bland annat:

»Billigheten af att, sedan beslut fattats om öfriga grundskatters fullständiga afskrifning, motsvarande förmån må beredas ifrågavarande tiondegifvare, torde vara allmänt erkänd, och likaledes torde endast en mening förefinnas om lämpligheten af att genom kyrkotiondens afskrifning likställighet i afseende å jordbeskattningen inom landet i dess helhet varder befrämjad.»

»På sätt Eders Kungl. Maj:ts föreslagit synes med afseende å de jämförelsevis obetydliga belopp, hvarom här är frågan, afskrifning af före-

nämnda onera böra ske på en gång och icke under en följd af år, såsom beträffande grundskatterna är beslutadt.»

I samband härmed må ock anföras att från och med år 1900 afskrefs den i Skåne, Halland och Blekinge utgående helgonskylden.

Ofvannämnda riksdagsskrifvelse af år 1898 framhåller ett önskemål, som genom kyrkotiondens afskrifning skulle vinnas och som man äfven nu, då det gäller en annan afskrifning, borde taga hänsyn till, nämligen »likställighet i afseende af jordbeskattningen inom landet i dess helhet».

Såsom synes af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition (sid. 63) växla de från jordbruksfastigheten å landsbygden till prästerskapets aflöning utgående afgifterna, som i medeltal utgöra 27,29 öre per fyrk, från 3,53 öre per fyrk (Gustaf Adolf i Karlstads stift) till 124,87 öre per fyrk (Karesuando i Härnösands stift), och under det afgifterna i 41 församlingar ej uppgå till mer än högst 10 öre per fyrk, stiga de i 69 församlingar till mer än 60 öre per fyrk. Det är ej rimligt, att Riksdagen, då den går att verkställa en efter lång och dyrbar utredning tilltänkt omreglering af hithörande förhållanden, skulle låta en sådan olikhet delvis kvarstå ända till år 1972.

Lika orättvist synes det ock vara att låta den ojämnhet, som råder med afseende å afgifterna från skilda jordbruksfastigheter inom en och samma församling, delvis kvarstå ända till sistnämnda år.

Denna olikhet är, såsom framgår af utredningen i föreliggande kungl. proposition (sid. 62), beroende därpå, att under det jordbrukets utveckling varit mycket olika å olika hemman och taxeringsvärdet därigenom företett stor växling, har i ett stort antal församlingar tionden — enligt bestämmelserna vid löneregleringen — under hela tiden utgått efter de taxeringsvärden, som åsatts fastigheterna året före vederbörande lönereglerings tillämpning, eller ock efter samma grunder (mantal, öresland, seland och dylikt) som före löneregleringen.

Huru böra då alla de här påpekade orättvisor och ojämnheter i beskattningen, som genom ett bifall till föreliggande kungl. proposition skulle kvarstå, undanröjas?

Genom en absolut skatteutjämning inom hvarje församling, så att alla till prästerskapets aflöning från församlingen utgående afgifter sammanfördes i en summa, hvilken därefter lika fördelades på församlingens hela fyrktal, skulle i städerna belastningen utgöra i medeltal 1,81 öre pr fyrk, men i en stad, Falsterbo, uppgå till 13,19 öre per fyrk, under det på landsbygden belastningen skulle utgöra (se sid. 95 i kungl. propositionen n:o 88):

i 15 församlingar	5 öre pr fyrk och därunder,
» 112 »	5 till 10 öre,
» 567 »	10 » 20 »
» 933 »	20 » 30 »
» 509 »	30 » 40 »
» 204 »	40 » 60 » och
» 50 »	öfver 60 öre pr fyrk.

Ojämnheten i belastningen skulle bli så mycket mer i ögonen fallande, som utjämningen skulle verka ytterst olika i olika församlingar, belägna alldeles intill hvarandra. En sådan skattejämkning måste därför, såsom prästlöneregeringskommittén med rätta anmärker, »betraktas såsom förfelad samt framstå i allt för bjärt motsats till grundskatteafskrifningen, hvars ledande grundsats just varit, att lindringen af skattebördan borde allestädes och för alla skattskyldiga vara jämn och likformig».

Såväl prästlöneregeringskommittén som Kungl. Maj:t hafva ju utgått från den förutsättningen, att prästerskapets aflöning icke blott är en församlings- utan ock en statsangelägenhet, och att staten ej allenast äger att genom lagstiftning ordna kyrkans författning utan äfven är skyldig att i ekonomiskt afseende draga försorg om de kyrkliga institutionernas upprätthållande. Det skulle då, synes det mig, legat närmast till hands att vidtaga en sådan omläggning af grunderna för prästernas aflöning, att härför nödiga afgifter kunde för hela riket komma att utgå efter samma grunder och jämt fördelade på alla inkomstagare efter deras inkomster — vare sig dessa beräknas af fastighet, kapital eller arbete — och bestämda bärkraft.

Prästlöneregeringskommittén och efter henne Kungl. Maj:t ha emellertid gått en annan väg, och då ingen utsikt finnes att nu få fram ett helt annat system för erhållande af de till prästerskapets aflöning nödiga inkomsterna, vill jag ej inlåta mig på något förslag i denna riktning.

Emellertid synes det mig, att Riksdagen utan betänkande skulle kunna förkorta den tid, 30 år, som föreslagits för aflyftande från fastigheterna af på dem hvilande särskilda afgifter för prästerskapets aflöning, så att afskrifningen af dessa afgifter må ske på en gång och för hvarje pastorat året näst efter det, med hvars utgång den fastställda löneregleringen för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla. Om för denna afskrifning nödiga medel utgå af statsverket, så blir ju — från och med 1942, då den sist fastställda löneregleringen upphör att gälla — utjämningen af denna skattebördan någorlunda fullständig. Visserligen komme enligt § 7 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning församlingsavgifter fortfarande att upptagas — olika för olika församlingar

allt efter det föreliggande behovet — men då dessa afgifter begränsats till 10 öre för hvarje person och 5 öre för hvarje helt eller påbörjad tiotal kronor af inkomstbeloppet, så kan i alla fall olikheterna ej blifva betydliga.

På hvad sätt statsverket skall erhålla medel för fyllandet af lönefondens behof under den tid Kungl. Maj:t beräknat, att indragningen till statsverket af prästerskapets tionde skulle äga rum, blir ju en särskild fråga, som dock ej torde vara så svår att lösa. Enklast och rättvisast torde väl vara, att medlen i fråga upptoges som en särskild post vid krono-uppbörden. Om en utdebitering af 3 öre för hvarje helt eller påbörjad tiotal kronor af hela inkomstbeloppet af såväl fastighet som af kapital och arbete verkställdes, skulle enligt gjord beräkning ett tillräckligt kapital för ändamålet erhållas. Tydligt är, att denna utdebitering ej skulle verkställas inom andra pastorat än dem, för hvilka prästtjenden afskrifvits.

På grund af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag

att Riksdagen måtte vid antagandet af Kungl. Maj:ts förslag till lag om indragning till statsverket och afskrifning af prästerskapets tionde samt om ersättning därför vidtagna den ändring, att afskrifningen af nämnda tionde må äga rum för hvarje pastorat året näst efter det, med hvars utgång den på grund af förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda lönereglering för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla och att statsverket till kyrkofonden inbetalar motsvarande belopp.

Stockholm den 24 mars 1908.

P. Nilsson.

I motionens syfte instämna:

M. E. Svallingson.

Jöns Åkesson.

Per N:son Bosson.

Nils Jönsson i Kvarnberga.

L. Gust. Broomé.

Olof Persson.

Otto Persson.

Victor Larsson.

<i>J. P. Jesperson.</i>	<i>Aug. Ifvarsson.</i>
<i>O. H. Svensson.</i>	<i>Elof Nilsson.</i>
<i>Oscar N. Olsson.</i>	<i>Anders Olsson.</i>
<i>S. J. Larsson.</i>	<i>C. T. Lind i Tanum.</i>
<i>K. L. J. Larsson i Bondarfve.</i>	<i>A. C. Gunnarsson.</i>
<i>C. J. Carlsson.</i>	<i>J. Johanson i Valared.</i>
<i>C. E. Johansson i Berga.</i>	<i>Joh. Sjöberg.</i>
<i>C. F. Petersson.</i>	<i>Esbjörn Persson.</i>
<i>A. Johanson.</i>	<i>Aug. Larsson.</i>
<i>Pehr Pehrsson i Akarp.</i>	<i>Nils Svensson.</i>
<i>E. Wallentin.</i>	<i>Joh. Larsson i Presstorp.</i>
